

**UCHWAŁA NR XXXIX.390.17
RADY MIASTA ELKU**

z dnia 19 grudnia 2017 r.

**w sprawie przyjęcia Miejskiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii Gminy Miasta Elku
na lata 2018-2022.**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2017 r. poz. 1875 z późn. zm.), w związku z art. 10 ust. 3 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. z 2017 r. poz.783 z późn. zm.) Rada Miasta Elku uchwala, co następuje:

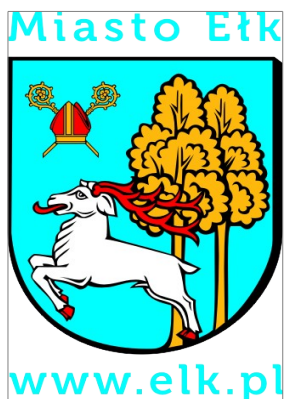
§ 1. Przyjmuje się Miejski Program Przeciwdziałania Narkomanii Gminy Miasta Elku na lata 2018 - 2022, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Elku.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia na lata 2018 – 2022.

Przewodniczący Rady Miasta
Elku

Dariusz Wasilewski

Załącznik
do uchwały Nr XXXIX.390.17
Rady Miasta Elku z dnia 19 grudnia 2017 r.

MIEJSKI PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII GMINY MIASTA ELKU NA LATA 2018-2022

SPIS TREŚCI

I.	WPROWADZENIE.....	3
II.	ANALIZA SWOT.....	4
III.	ZAŁOŻENIA PROGRAMU.....	5
IV.	DIAGNOZA PROBLEMÓW NARKOMANII WŚRÓD MIESZKAŃCÓW MIASTA EŁKU.....	6
4.1.	Cel badań.....	6
4.2.	Oddziaływania profilaktyczne wśród dzieci i młodzieży.....	6
4.3.	Rekomendacje dla Gminy Miasta Ełku.....	9
V.	MIEJSKI PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII NA LATA 2018 – 2022.....	12
VI.	PROBLEM GŁÓWNY I CELE PROGRAMU.....	12
VII.	MONITORING REALIZACJI PROGRAMU.....	20
VIII.	EWALUACJA MIEJSKIEGO PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII.....	20
IX.	PODMIOTY REALIZUJĄCE MIEJSKI PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII.....	20
X.	ŹRÓDŁA I ZASADY FINANSOWANIA MIEJSKIEGO PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII.....	21

I. WPROWADZENIE

Problem uzależnienia od substancji psychoaktywnych i konsekwencji z tym związanych jest coraz powszechniejszym zjawiskiem medyczno – socjalnym. W wielu środowiskach narkotyki stają się elementem życia codziennego obejmującego zarówno zachowanie człowieka, jak i jego sferę socjalną, ekonomiczną, prawną, etyczną i kulturalną.

Zjawisko narkomanii ma negatywne konsekwencje nie tylko dla osoby uzależnionej, ale też dla najbliższego otoczenia, zakłóca prawidłowe funkcjonowanie całego społeczeństwa, rodząc szereg szkód.

Narkomania jest chorobą dotyczącą wszystkich grup społecznych, niezależnie od wieku, wykształcenia i statusu materialnego. Leczenie odbywa się w ambulatoryjnych programach bądź w stacjonarnych ośrodkach rehabilitacyjnych. Niejednokrotnie, w zależności od stopnia zaawansowania choroby wymagane jest odtrucie organizmu, by móc rozpocząć proces leczenia. Efektywność leczenia jest niska na całym świecie, stąd zasadnym jest prowadzenie i finansowanie programów profilaktyki, redukcji szkód oraz rehabilitacyjnych. Z czego najistotniejszym z nich jest profilaktyka prowadzona w środowisku lokalnym.

II. ANALIZA SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY	SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • działalność placówek wsparcia dziennego, • szkolne i pozaszkolne programy profilaktyki uzależnień, • wysokie kwalifikacje kadry, • działalność Poradni Leczenia Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia, • działalność Poradni Rodzinnej, • działalność Ośrodka Terapii Uzależnień w Ełku. Oddział dzienny, • kluby sportowe, działalność MOSiR, • działalność stowarzyszeń, fundacji, • funkcjonowanie Wydziału Polityki Społecznej w Ełku, • działania Zespołu Interdyscyplinarnego, • praca pedagogów ulicznych, • działania pełnomocnika ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomanii, • działalność Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. 	<ul style="list-style-type: none"> • niewystarczające współdziałanie instytucji zajmujących się problematyką uzależnień, • trudności z wejściem na rynek młodych osób, • eurosieroctwo, • migracje, • niedostateczna wiedza młodych ludzi na temat uzależnień, • brak pasji wśród młodych ludzi, • niska motywacja do nauki, absencje szkolne, • zbyt mało specjalistów w szkołach (terapeutów, psychologów), • niskie kompetencje wychowawcze rodziców, • brak współpracy rodziców ze szkołą. 	<ul style="list-style-type: none"> • prowadzona polityka prorodzinna, • działalność Rady Rodziny przy Prezydencie Miasta Ełku, • współpraca ze środowiskiem lokalnym, • wczesna profilaktyka, • opracowanie i realizacja Miejskiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii, • współpraca z mediami, • pozyskiwanie środków unijnych. 	<ul style="list-style-type: none"> • zbyt łatwy dostęp do narkotyków, dopalaczy, • dysfunkcjonalność rodzin, • niska cena środków odurzających, • negatywny wpływ mediów (wzorce), • poszukiwanie autorytetów wśród negatywnych wzorców, • przestępczość narkotykowa, • zbyt niska asertywność wśród młodych ludzi.

III. ZAŁOŻENIA PROGRAMU

1. Zgodnie z wytycznymi Unii Europejskiej, jednym z podstawowych praw obywatela jest dostęp do opieki specjalistycznej na najwyższym poziomie. W przypadku osoby uzależnionej od środków psychoaktywnych, jego prawem jest dostęp do odpowiedniej dla niego formy terapii uzależnień. Miasto Ełk stara się zapewnić zróżnicowaną ofertę dla osób uzależnionych i współuzależnionych oraz eksperymentujących. Zadania zapisane w niniejszym Programie przewidziane do realizacji w latach 2018-2022, są kontynuacją działalności prowadzonej w tym zakresie w latach ubiegłych i odpowiadają nałożonym na gminy zadaniom określonym w:

- Ustawie o przeciwdziałaniu narkomanii z dnia 29 lipca 2005 roku (Dz. U. z 2017 r. poz. 783, 1458);
- Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 4 sierpnia 2016 r. w sprawie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2016–2020 (Dz. U. z 2016r., poz. 1492);

2. Miejski Program Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2018-2022 został opracowany na podstawie diagnozy lokalnej sporządzonej w 2017r.

3. Przy opracowaniu programu brali udział przedstawiciele Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Poradni Rodzinnej, Poradni Terapii Uzależnień i Współuzależnienia od Alkoholu, przedstawiciele Komendy Powiatowej Policji oraz Straży Miejskiej, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, przedstawiciele instytucji, organizacji i stowarzyszeń działających na rzecz przeciwdziałania narkomanii oraz profesjonalnie przygotowani realizatorzy programu.

- Działania prowadzone w ramach Miejskiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii będą skorelowane z działaniami z zakresu przeciwdziałania narkomanii oraz przemocy w rodzinie. Ponadto uwzględnione zostały kierunki działań ujęte w „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Ełku na lata 2008-2018”. Za realizację niniejszego Programu odpowiedzialny jest Wydział Polityki Społecznej Urzędu Miasta Ełku.

IV. DIAGNOZA PROBLEMÓW NARKOMANII WŚRÓD UCZNIÓW I MIESZKAŃCÓW MIASTA ELKU

Raport przeprowadzony został przez Centrum Rozwiązywania Problemów Społecznych w Warszawie. Na celu ma przedstawienie wyników badań ankietowych przeprowadzonych w drugiej połowie 2017 roku, obejmujących podstawowe problemy społeczne związane z zażywaniem dopalaczy i narkotyków, a także postawami społecznymi wobec tychże zjawisk.

Dane dotyczące lokalnych zagrożeń społecznych uzyskane zostały w drodze anonimowych badań ankietowych przeprowadzonych w Gminie Miasto Elk wśród następujących grup reprezentujących dwa lokalne środowiska: dorośli mieszkańcy, dzieci i młodzież szkolna.

4.1. CEL BADAŃ

Celem badań była identyfikacja zagrożeń społecznych w środowisku lokalnym, w szczególności obejmujących: postawy społeczne dotyczące problemów istotnych w środowisku lokalnym zagadnienia związane z substancjami psychoaktywnymi, takimi jak narkotyki i dopalacze zagadnienia związane ze spożywaniem alkoholu, postawami wobec alkoholu oraz problematyką uzależnienia zagadnienia związane z uzależnieniem od papierosów oraz e-papierosów zagadnienia związane z uzależnieniem od hazardu zagadnienia związane z przemocą w rodzinie w tym przekonania dotyczące modelu wychowania dzieci i młodzieży w kontekście stosowania kar fizycznych zagadnienia związane z cyberprzemocą oraz uzależnieniami od czynności związanych z nowymi technologiami.

4.2. ODDZIAŁYWANIA PROFILAKTYCZNE WŚRÓD DZIECI I MŁODZIEŻY

Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) podaje, że aż 50% zaburzeń zdrowia psychicznego prowadzących do nadużywania substancji psychoaktywnych, agresji i przemocy, a także innych zachowań antyspołecznych zaczyna się w okresie dojrzewania¹. Dzieci i młodzież są więc grupą wymagającą szczególnie intensywnych oddziaływań profilaktycznych.

¹World Health Organization, (2004), *Mental Health Policy, Plans and Programs*, Geneva.

Środowisko szkolne wywiera ogromny wpływ na rozwój fizyczny, emocjonalny i społeczny dzieci i młodzieży, stąd jego kształtowanie może sprzyjać zdrowiu psychicznemu². Australijskie badania na zlecenie WHO pozwoliły na wyodrębnienie najistotniejszych czynników chroniących oraz czynników ryzyka³:

Czynniki ryzyka:

- 1) przemoc rówieśnicza,
- 2) odrzucenie przez rówieśników,
- 3) słaba więź ze szkołą,
- 4) niedostateczne kierowanie własnym zachowaniem (brak kontroli),
- 5) destrukcyjna grupa rówieśnicza,
- 6) niepowodzenia szkolne.

Czynniki chroniące:

Przez „czynniki chroniące” należy rozumieć: *wszystkie elementy osłabiające oddziaływanie czynników ryzyka, zwiększające „odporność” jednostki a więc zmniejszające prawdopodobieństwo wystąpienia zachowań problemowych*⁴.

Można je pogrupować w kilka kategorii:

- 1) poczucie przynależności
- 2) pozytywny klimat szkoły
- 3) prospołecznie nastawiona grupa rówieśnicza
- 4) wymaganie od uczniów odpowiedzialności i udzielania sobie wzajemnej pomocy
- 5) okazje do przeżycia sukcesu i rozpoznawania własnych osiągnięć
- 6) zdecydowany brak akceptacji przez szkołę dla przemocy⁵.

Wymienione czynniki chroniące mają charakter uniwersalny. Zadaniem warsztatów profilaktycznych jest wzmacnianie czynników chroniących oraz osłabianie czynników ryzyka. Warto pamiętać, że **oddziaływanie w zakresie jednego tematu zajęć, np. dotyczących jedynie przemocy może przynieść pozytywne rezultaty także w profilaktyce innych zachowań ryzykownych.**

Na podstawie zrealizowanych przez Państwową Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych badań pn.: „Czynniki chroniące i czynniki ryzyka związane z zachowaniami problemowymi warszawskich gimnazjalistów klas I-II”, **sformułowano kilka wniosków i rekomendacji o charakterze ogólnym.** Mianowicie:

- nadrzędną rekomendacją wyznaczającą kierunek działań profilaktycznych jest wzmacnianie pozytywnego stosunku do nauczycieli oraz budowanie klimatu współpracy pomiędzy nauczycielami w szkole oraz wspieranie konstruktywnych zainteresowań i zajęć pozalekcyjnych młodzieży;

2Szymańska, J. (2012) *Ochrona zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży w szkole*, ORE Warszawa

3Monograph, (2000) Commonwealth Department of Health and Aged Care 2000. *Promotion, Prevention and Early Intervention for Mental Health*. Mental Health and Special Programs Branch, Canberra

4Słownik terminów według Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Źródło: http://www.parpa.pl/download/slownik_terminow.pdf (dostęp: 28.10.2017).

5Rządowy Program na lata 2014-2016, *Bezpieczna i przyjazna szkoła*.

- do najbardziej uniwersalnych i selektywnych czynników chroniących gimnazjalistów przed angażowaniem się w zachowania problemowe należy włączyć: pozytywne nastawienie do nauczycieli; udział w dodatkowych zajęciach pozalekcyjnych; aktywny udział w praktykach i uroczystościach religijnych; dobry kontakt z rodzicami; monitorowanie przez rodziców miejsc, w których gimnazjalista spędza czas wolny.
- efektywna ochrona młodzieży wiąże się z prawidłowym rozumieniem przez nauczycieli procesów rozwojowych właściwych dla okresy adolescencji. Dlatego zaleca się, aby wspierać pedagogów i nauczycieli zarówno na poziomie kształcenia formalnego, jak i nieformalnego, w zdobywaniu wiedzy oraz poszerzaniu umiejętności w zakresie rozpoznawania wyzwań oraz trudności specyficznych dla tego okresu rozwoju;
- wsparcie nauczycieli powinno także objąć działania związane z przeciwdziałaniem wypaleniu zawodowemu: „Dbałość o dobry stan zdrowia psychicznego nauczycieli uczących w gimnazjum powinna być częścią szkolnego programu profilaktyki. W tym celu należy wspierać wszelkie inicjatywy służące podnoszeniu kwalifikacji zawodowych nauczycieli, ułatwiać im dostęp do form kształcenia i rozwoju własnych możliwości”⁶;
- działania profilaktyczne powinny być ukierunkowane na uczenie umiejętności życiowych uczniów związanych m.in. z postawami asertywności, konstruktywnym rozwiązywaniem konfliktów rówieśniczych na drodze negocjacji/mediacji oraz wspieranie ich w kształtowaniu poczucia własnej wartości.

Kolejnym wnioskiem związanym ze skutecznością profilaktyki jest konieczność **planowania cyklicznych działań**. Warunkiem zmiany postawy (a więc nadrzędnego celu oddziaływań profilaktycznych) jest ich regularne utrwalanie, zastępowanie zachowań destruktywnych konstruktywnymi oraz wspieranie uczniów w zdobywaniu wiedzy nie tylko na temat zagrożeń podejmowanych przez nich zachowań, ale także pomoc w gromadzeniu wiedzy na temat alternatywnych postaw, tj. warunkujących poprawę jakości funkcjonowania uczniów w środowisku szkolnych i rodzinnym. Jednym z elementów skutecznej profilaktyki jest także ewaluacja podejmowanych działań. Jej cel wiąże się z oceną skuteczności wprowadzanych zmian i planowaniu następnych.

Wśród postulowanych oddziaływań profilaktycznych należy wyróżnić⁷:

- zwrócenie uwagi nauczycieli i opiekunów na specyficzne potrzeby uczniów, które wiążą się ze specyfiką ich rozwoju psychospołecznego;
- wsparcie rozwoju praktycznych umiejętności uczniów w zakresie rozwiązywania konfliktów, radzenia sobie ze stresem, asertywnością, konstruktywnym wyrażaniem emocji i potrzeb, przyjmowania perspektywy innych oraz empatii;
- wspieranie uczniów w rozwijaniu ich pasji, zainteresowań oraz w kształtowaniu w nich postaw ukierunkowanych na twórczość, kreatywność i motywację odkrywania nowych rzeczy;
- wzmacnianie w uczniach poczucia przynależności, skuteczności i sprawczości;

6K. Ostaszewski, A. Rustecka-Krawczyk, M. Wójcik, *Czynniki chroniące i czynniki ryzyka związane z zachowaniami problemowymi warszawskich gimnazjalistów: klasy I-II*, Instytut Psychiatrii i Neurologii w Warszawie, s. 52.

7A. Jaros, R. Jaros, *Czynniki ryzyka i czynniki chroniące związane z zachowaniami problemowymi – przegląd badań przeprowadzonych w Polsce [w:] Zapobieganie wykluczeniu z systemu edukacji dzieci i młodzieży nieprzystosowanej społecznie: perspektywa pedagogiczna*, (red.) J. E. Kowalska, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2014, s. 12-13.

- kreowanie pozytywnej atmosfery współpracy, umożliwiającej im samodzielne podejmowanie decyzji, branie za nich odpowiedzialności.

Warto również wspomnieć, że obok oddziaływań kierowanych do uczniów warto planować także szkolenia profilaktyczne dla grona pedagogicznego oraz rodziców. Jest to warunkiem **inicjowania zmian systemowych**, a więc nie tylko pracy nad zasobami osobowymi uczniów, ale także kształtowania ich środowiska szkolnego oraz rodzinnego – głównych środowisk, w których funkcjonują.

4.3. Rekomendacje dla Gminy Miasta Elku

DOROŚLI MIESZKAŃCY GMINY MIASTA ELK

Cytując Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych: *Co ósmy dorosły Polak nie pije w ogóle alkoholu. Kilkanaście procent dorosłych Polaków spożywa alkohol problemowo. Szacuje się, że w grupie tej znajduje się ok. 900 tys. osób uzależnionych oraz ponad 2 mln osób pijących alkohol ryzykownie lub szkodliwie. Większość pijących spożywa alkohol w sposób, który nie powoduje negatywnych konsekwencji dla nich i dla osób z ich otoczenia*⁸. W perspektywie takich danych, można przyjąć, że postawy mieszkańców Gminy Miasto Elk wobec spożywania alkoholu są raczej pozytywne. Co więcej, wskazywane przez badanych mieszkańców ilości spożywanego alkoholu, pozwalają sądzić, że odzwierciedlają oni postawy wobec picia alkoholu o niskim poziomie ryzyka.

Ponieważ łącznie 58% respondentów zna co najmniej jedną osobę zażywającą substancje psychoaktywne: narkotyki lub dopalacze, a 15% badanych mieszkańców ma w swoim otoczeniu osoby uzależnione od leków, wydaje się zasadne przeprowadzenie wśród mieszkańców Gminy Miasto Elk kampanii informacyjnej, mającej na celu zwrócenie uwagi na negatywne skutki przyjmowania substancji psychoaktywnych na organizm człowieka oraz konsekwencje społeczne, które wynikają z ich spożywania. Kształtowanie postaw mieszkańców powinno nie tylko wiązać się z oddziaływaniem na poziom ich wiedzy, ale także koncentrować się na dwóch pozostałych składnikach postaw, czyli przekonaniach oraz emocjach, które mają swoje odzwierciedlenie w motywacjach mieszkańców, sięgających po narkotyki, dopalacze, czy leki. Dlatego, należałoby wziąć pod uwagę możliwość zorganizowania szeregu darmowych spotkań otwartych, mających na celu kształtowanie umiejętności i kompetencji społecznych związanych z asertywnością, radzeniem sobie z negatywnymi emocjami, czy identyfikacją podejmowanych przez siebie zachowań ryzykownych oraz źródeł ich występowania.

42% respondentów ma w swoim otoczeniu osoby, które doświadczają przemocy w rodzinie, a 23% podejrzewa że tak się dzieje. Wskazuje to na szeroki zakres zjawiska, który występuje wśród badanych mieszkańców Gminy Miasta Elk. Przede wszystkim, należałoby podjąć działania mające na celu identyfikację obszarów, w których ta przemoc występuje, poziom świadomości mieszkańców czym jest przemoc oraz w jaki

8 Źródło: <http://www.parpa.pl/index.php/szkody-zdrowotne-i-uzaleznienie/picie-ryzykowne-i-szkodliwe>

sposób radzą sobie z nią osoby zarówno jej doświadczające, jak i przejawiające przemocowe zachowania. Na tym etapie, konieczne jest podjęcie systemowych działań, których celem byłoby objęcie opieką psychologiczną oraz wsparciem prawnym osób doświadczających przemocy. Co więcej, 51% badanych mieszkańców nie wie, do jakich instytucji może zgłosić się osoba, która jest ofiarą przemocy w rodzinie. Celem zwiększenia świadomości mieszkańców na temat instytucji oferujących pomoc osobom, które doświadczają przemocy w rodzinie, należałoby, na przykład, przeprowadzić na terenie gminy kampanię informacyjną dotyczącą przemocy w rodzinie oraz lokalnych instytucji, które mogą udzielać pomocy. Jedną z prostszych i najbardziej ekonomicznych metod dotarcia do dużej liczby osób byłyby plakaty oraz ulotki psychoedukacyjne zawierające informacje o lokalnych instytucjach, które niosą pomoc osobom doznającym przemocy.

UCZNIOWIE SZKÓŁ PODSTAWOWYCH, KLAS GIMNAZJALNYCH I PONADGIMNAZJALNYCH

Na uwagę zasługuje fakt, że uczniowie dużo rzadziej wskazali w kwestii zaufania nauczycieli. Godne polecenia byłoby zorganizowanie spotkań dla wychowawców ze specjalistami z zakresu profilaktyki, podczas których nauczyciele mogliby zdobyć wiedzę na temat sposobów wzmacniania relacji zaufania i budowania zasobów chroniących. Pożądane byłoby zaaranżowanie odpowiednio poprowadzonych godzin wychowawczych z młodzieżą, na których nauczyciel będzie miał okazję pokazać się uczniom nie tylko jako osoba odpowiedzialna za sprawy organizacyjne i prowadzenie danego przedmiotu, ale także jako godny zaufania dorosły, który jest otwarty na trudne kwestie osobiste trapiące dzieci i młodzież.

Wyniki dotyczące okoliczności spożywania alkoholu i palenia papierosów przez badanych uczniów wskazują w sporej mierze wpływ grupy rówieśniczej na podejmowane działania. Wydaje się to potwierdzać prawidłowość związaną z psychospołecznym rozwojem człowieka w wieku dorastania. Dla młodzieży najważniejszą społeczną grupą odniesienia są rówieśnicy. To utrzymanie pozycji w grupie znajomych jest jedną z najsilniejszych motywacji, aby sięgnąć po alkohol. Prawidłowość tę można wykorzystać w dobrym celu. Planując oddziaływania profilaktyczne kierowane do dzieci i młodzieży warto wykorzystywać proces uczenia się rówieśniczego. Jest to sytuacja w której dorastający człowiek czerpie pozytywne poglądy i postawy nie tylko od nauczyciela czy pedagoga, ale głównie od swoich rówieśników. Jeśli podczas warsztatów profilaktycznych zostaną przeprowadzone odpowiednio dobrane ćwiczenia i zabawy, uczniowie sami wyciągną wnioski dotyczące alkoholu i będą mieli okazję podzielić się nimi z grupą. Proces grupowego uczenia się, możliwość obserwowania swoich reakcji oraz podjęcie dyskusji na forum, nie rzadko ujawniającej także konflikty między uczniami, stanowią czynniki wspierające uczniów w radzeniu sobie z trudnymi emocjami i przyjmowaniem asertywnych postaw.

Z odpowiedzi udzielonych przez uczniów wynika, że w szkołach obecny jest zwyczaj „chrztu”– przyznaje to 12% uczniów SP; 26% gimnazjalistów oraz 9% uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Jednocześnie, badani uczniowie zadeklarowali, że zasadniczo czują się bezpiecznie w szkole. Na podstawie powyższych danych nie można uznać zjawiska tzw. chrztu, jako marginalne. Aczkolwiek, stanowią one jednocześnie wskaźnik obecności w przestrzeni szkoły zjawiska związanego z przejawianiem przez część uczniów zachowań agresywnych.

Wobec czego powinny one skłonić do zapoczątkowania lub rozwijania w szkołach działań z zakresu zapobiegania agresji i przemocy oraz rozwiązywania konfliktów. Preferowane byłyby także doskonalenie szkolnych rozwiązań systemowych w zakresie kontroli i profilaktyki zachowań agresywnych.

Otrzymane wyniki mogą posłużyć za zachętę do organizowania szkolnych warsztatów, podczas których dzieci i młodzież będą mieli okazję do wspólnego zastanowienia się nad alternatywnymi sposobami rozładowywania negatywnych emocji i skutecznymi sposobami rozwiązywania konfliktów, bez używania przemocy. Należy także ciągle udoskonalać szkolne systemy przeciwdziałania i reagowania na przemoc, w które włączać trzeba rodziców, od których dzieci młodzież czerpią wzorce w zakresie stosowania przemocy jako rozwiązania codziennych problemów. Rekomendowane warsztaty profilaktyczne powinny stać się oddziaływaniem o charakterze profilaktyki pierwszorzędowej z elementami promocji zdrowia, nakierowanym na:

- rozwijanie konstruktywnych, prospołecznych i prozdrowotnych postaw;
- budowanie i rozwijanie zasobów chroniących dzieci i młodzież (m. in. odporności psychicznej, inteligencji emocjonalnej, asertywności, zaufania do osób dorosłych);
- integrację środowiska szkolnego i budowanie sieci wsparcia społecznego.

Dodatkowo, realizacja warsztatów powinna odbywać się zgodnie z założeniami profilaktyki pozytywnej. Jest ona ukierunkowana na rozwijanie mocnych stron i zasobów, dzięki którym młody człowiek staje się bardziej odporny na działanie czynników ryzyka i innych zagrożeń z otoczenia. Skupia się ona na budowaniu zasobów chroniących przed podejmowaniem zachowań ryzykownych. Formuła warsztatów zakłada aktywne uczestnictwo uczniów w warsztacie, samodzielne wyciąganie wniosków i wykorzystanie procesu edukacji rówieśniczej w zmianie postaw i zachowań na konstruktywne.

30% uczniów szkoły podstawowej, 38% gimnazjalistów i 28% uczniów szkół ponadgimnazjalnych doświadczyło w przestrzeni internetowej zjawiska hatingu, nazywanego potocznie przez uczniów „hejtowaniem”. Uczniowie dość często otrzymywali wiadomości z obelgami (SP – 28%; GIM - 48%; PONADGIM. – 38%) oraz często padali też ofiarami włamania na konto (SP – 32%; GIM – 25%; PONADGIM. – 21%). Wskazuje to na konieczność szerokiej edukacji z zakresu bezpiecznego korzystania z Internetu: wspierania świadomości prawnej, umiejętności ochrony przez niebezpiecznymi sytuacjami, wiedzy dotyczącej ochrony własnych danych. Jedną z rekomendacji jest objęcie uczniów szeregiem zajęć pozalekcyjnych, w tym sportowych. Jest to niewątpliwie dobry sposób na organizowanie czasu wolnego młodych ludzi, za którym przemawia pogląd, według którego dzieci i młodzież angażują się w niepożądane zachowania alkoholowe z nudów, braku alternatywnego zajęcia. Jakkolwiek jest to częściowo prawdziwe stwierdzenie, należy pamiętać, że równie istotną rolę, o ile nie większą, odgrywają w tej kwestii czynniki natury społecznej, środowisko wychowawcze i internalizowane w drodze naśladownictwa, pozytywne przekonania wobec spożywania alkoholu. Dlatego tak istotne jest, aby oddziaływać na zmianę postaw i przekonań oraz promować zachowania wolne od używek oraz asertywność, np. w sytuacji presji rówieśniczej. Zgodnie z rekomendacjami Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych pozalekcyjne zajęcia sportowe powinny być połączone ze strategiami profilaktycznymi. Ważne także, by grupa dzieci zagrożona negatywnym wpływem problemów alkoholowych miała możliwość uczestniczyć w specjalnie dla nich przygotowanych zajęciach, m.in. na zorganizowanych w tym celu koloniach. Działania takie zaleca się organizować

w przyszłości, ponieważ wczesne doświadczenia w zakresie kontaktu z używkami odgrywają niebagatelną rolę w kształtowaniu nawyków. Te z kolei mają bezpośredni wpływ na ryzyko wystąpienia w przyszłości problemu ze spożywaniem alkoholu lub nawet uzależnieniem i jego konsekwencjami. Istotą oddziaływań profilaktycznych jest kształtowanie postaw, wzmacnianie umiejętności społecznych oraz zmiana zachowań. W osiągnięciu tych celów mogą pomóc odpowiednio przeprowadzone warsztaty dla dzieci, spotkania z rodzicami i szkolenia dla nauczycieli. Wynika faktu, iż najbardziej skuteczne są takie oddziaływania, które dają szansę zmiany postaw jak największej grupy osób, która ma wpływ na podejmowanie przez dzieci i młodzież zachowań ryzykownych. Rodzice i nauczyciele odgrywają tutaj istotną rolę modeli, których obserwują i na których wzorują się uczniowie.

V. MIEJSKI PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII NA LATA 2018 – 2022

VI. PROBLEM GŁÓWNY I CELE PROGRAMU

GŁÓWNY PROBLEM:

Zjawisko używania środków psychoaktywnych oraz szkody społeczne i zdrowotne z tym związane.

CELE MIEJSKIEGO PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII:

CEL GŁÓWNY

Przeciwdziałanie narkomanii na terenie miasta Ełku

CELE STRATEGICZNE

- Zwiększanie dostępności terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i osób zagrożonych uzależnieniem (rozwój i doskonalenie istniejącego systemu przeciwdziałania uzależnieniom od narkotyków i innych środków psychoaktywnych).
- Udzielanie rodzinom, w których występują problemy narkomanii, pomocy psychospołecznej i prawnej.
- Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie zajęć sportowo- rekreacyjnych dla uczniów, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych.
- Wspomaganie działań instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych, służących rozwiązywaniu problemów narkomanii.
- Wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej.

- Pomoc społeczna osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych dotkniętych ubóstwem i wykluczeniem społecznym i integrowanie ze środowiskiem lokalnym tych osób z wykorzystaniem pracy socjalnej i kontraktu socjalnego.

CELE SZCZEGÓŁOWE MIEJSKIEGO PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANI I ICH REALIZACJA

Zwiększanie dostępności terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i osób zagrożonych uzależnieniem (rozwój i doskonalenie istniejącego systemu przeciwdziałania uzależnieniom od narkotyków i innych środków psychoaktywnych).

Za realizację niniejszych celów Programu odpowiedzialny jest Wydział Polityki Społecznej Urzędu Miasta Ełku.

Cel 1: Pozyskiwanie specjalistów w zakresie terapii uzależnień.

L.p.	Zadania	Wskaźniki
1.	Realizacja szkoleń specjalistycznych dla kadry terapeutycznej	Ilość szkoleń, ilość przeszkolonych osób

Cel 2: Zapewnienie możliwości leczenia.

L.p.	Zadania	Wskaźniki
1.	Rozszerzenie oferty terapeutycznej dla osób z problemem uzależnienia od środków psychoaktywnych i uzależnień behawioralnych.	Ilość nowych grup, ilość nowych programów, ilość uczestników.
2.	Kierowanie osób na leczenie stacjonarne	Ilość osób skierowanych do ośrodków stacjonarnych

Cel 3: Wspieranie ruchów trzeźwościowych

L.p.	Zadania	Wskaźniki
1.	Wspieranie ruchów trzeźwościowych	Ilość osób uczestniczących do klubów, ilość organizowanych spotkań, imprez trzeźwościowych

Cel 4: Funkcjonowanie Punktu Konsultacyjnego dla osób uzależnionych od narkotyków i ich rodzin

L.p.	Zadania	Wskaźniki
1.	Wsparcie indywidualne dla osób uzależnionych i ich rodzin	Liczba porad, dyżurów, liczba osób korzystających
2.	Utworzenie grupy wsparcia dla osób po terapii w Ośrodku	Liczba uczestników, ilość spotkań grupy
3.	Dotarcie do nowej grupy potencjalnych klientów	Liczba porad, dyżurów, liczba osób korzystających z pomocy specjalistycznej, realizacja programów ulicznych

Udzielanie rodzinom, w których występują problemy narkomanii, pomocy psychospołecznej i prawnej.

Cel 1: Dostępność do terapii dla osób współuzależnionych

L.p.	Zadania	Wskaźniki
1.	Wsparcie terapeutyczne dla osób współuzależnionych, wsparcie indywidualne	Ilość osób, ilość uczestniczących osób w grupach, ilość korzystających ze wsparcia indywidualnego
2.	Organizowanie i finansowanie treningów dla osób współuzależnionych	Ilość treningów, ilość uczestników

3.	Grupy socjoterapeutyczne dla dzieci osób uzależnionych	Ilość grup, ilość uczestniczących dzieci, ilość socjoterapeutów
----	---	--

Cel 2: Zapewnienie profesjonalnej pomocy psychologiczno – pedagogicznej rodzinie

L.p.	Zadania	Wskaźniki
1.	Wsparcie rodziców dzieci z problemem uzależnień	
1a.	Konsultacje psychologiczno - pedagogiczne dla rodziców dzieci uzależnionych od narkotyków	Ilość dyżurów, ilość osób korzystających z punktu
1b.	Edukacja rodziców w zakresie podstaw psychologiczno - pedagogicznych	Ilość przeprowadzonych warsztatów, ilość uczestników

Cel 3: Zapewnienie pomocy prawnej dla rodzin

L.p.	Zadania	Wskaźniki
1.	Pomoc prawna	Ilość osób korzystających z porad, ilość spraw skierowanych do sądu

Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie zajęć sportowo- rekreacyjnych dla uczniów, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo- wychowawczych i socjoterapeutycznych.

Cel 1: Profilaktyka uzależnień

L.p.	Zadania	Wskaźniki
1.	Prowadzenie działalności edukacyjnej	Ilość audycji, ilość artykułów, ilość ulotek, plakatów, poradników, broszur
2.	Prowadzenie kampanii edukacyjnych dla mieszkańców miasta	Ilość mieszkańców miasta, ilość przeprowadzonych kampanii, ilość osób zaangażowanych w organizację

3.	Wprowadzenie innowacyjnych programów profilaktycznych dla mieszkańców	Ilość wdrożonych programów, ilość osób uczestniczących w programach
----	---	---

Cel 2: Edukacja rodziców z zakresu uzależnień

L.p.	Zadania	Wskaźniki
1.	Przeszkolenie rodziców z zakresu uzależnienia, w tym narkomanii	Ilość szkół, w których przeprowadzono warsztaty, ilość warsztatów, ilość rodziców
2.	Włączenie rodziców do współpracy ze szkołą, w tym także kampanie społeczne	Ilość uczestników w tym: dzieci, rodziców, nauczycieli zaangażowanych w realizację działań

Cel 3: Przeszkolenie osób pracujących w placówkach oświatowych oraz osób zajmujących się profilaktyką w zakresie uzależnień, w tym narkomanii

L.p.	Zadania	Wskaźniki
1.	Warsztaty edukacyjne przygotowujące do prowadzenia programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży	Ilość przeprowadzonych warsztatów, ilość nauczycieli przygotowanych do prowadzenia programu
2.	Dostarczenie wiedzy dotyczącej uzależnień	Ilość szkół, ilość pedagogów uczestniczących w warsztatach
3.	Podnoszenie kwalifikacji i wiedzy pedagogów szkolnych w zakresie narkomanii i uzależnień behawioralnych, m.in. poprzez organizowanie szkoleń oraz konferencji	Ilość przeszkolonych pedagogów, ilość zorganizowanych konferencji oraz szkoleń

Cel 4: Edukacja dzieci i młodzieży w zakresie szkodliwości uzależnień, w tym narkomanii

L.p.	Zadania	Wskaźniki
1.	Prowadzenie programów profilaktycznych w szkołach podstawowych w zakresie asertywności, kształtowania umiejętności prospołecznych	Ilość klas, w których realizowany jest program, ilość uczniów, ilość nauczycieli uprawnionych do prowadzenia programu
2.	Prowadzenie warsztatów dla uczniów ełckich szkół z zakresu wiedzy o szkodliwości zażywania substancji psychoaktywnych	Ilość szkół, ilość klas, ilość uczniów biorących udział w warsztatach
3.	Zakup materiałów do realizacji zajęć profilaktycznych	Wysokość środków finansowych przeznaczonych na zakup materiałów
3.	Konkursy, olimpiady, happeningi dotyczące wiedzy na temat uzależnień	Ilość konkursów, ilość uczestników, ilość organizatorów
4.	Spektakle i spotkania dla młodzieży z przekazem szkodliwości zażywania środków psychoaktywnych	Ilość spektakli, ilość szkół, w których były realizowane, ilość uczniów

Cel 5: Organizacja alternatywnych form spędzania czasu wolnego

L.p.	Zadania	Wskaźniki
1.	Organizacja czasu wolnego i zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży ze szczególnym uwzględnieniem zajęć sportowych i pracy w środowisku otwartym	Ilość klubów i stowarzyszeń, ilość objętych zajęciami dzieci, ilość zajęć

2.	Programy zagospodarowania czasu wolnego skierowane do dzieci z placówek wsparcia dziennego	Ilość placówek wsparcia dziennego, ilość zajęć
3.	Organizacja nieochodowych imprez kulturalnych i sportowych z udziałem dzieci, młodzieży i rodzin	Ilość imprez, ilość osób biorących udział, ilość materiałów informacyjnych rozdawanych podczas imprez

Wspomaganie działań instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych, służących rozwiązywaniu problemów narkomanii

Cel 1: Współpraca z instytucjami pozarządowymi w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień

L.p.	Zadania	Wskaźniki
1.	Nawiązanie współpracy z organizacjami działającymi na rzecz rozwiązywania problemów uzależnień	Ilość stowarzyszeń, z którymi nawiązano współpracę
2.	Realizacja zadań z zakresu profilaktyki uzależnień przez organizacje pozarządowe oraz instytucje państwowe	Ilość organizacji biorących udział w konkursach ofert, ilość organizacji dofinansowanych, ilość osób korzystających z ofert

Wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej

Cel 1: Reintegracja społeczna i zawodowa osób uzależnionych od narkotyków i ich rodzin

L.p.	Zadania	Wskaźniki
1.	Realizacja programów aktywizacji zawodowej oraz społecznej osób uzależnionych, utrzymujących abstynencję	Ilość realizowanych projektów, ilość osób korzystających z projektów

Pomoc społeczna osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych dotkniętych ubóstwem i wykluczeniem społecznym i integrowanie ze środowiskiem lokalnym tych osób z wykorzystaniem pracy socjalnej i kontraktu socjalnego.

Cel 1: Pomoc osobom uzależnionym po przebytej terapii

L.p.	Zadania	Wskaźniki
1.	Stworzenie warunków do przystosowania się do życia w środowisku lokalnym po powrocie z ośrodka dla osób ubogich lub nie mogących powrócić do domu rodzinnego	Ilość osób umieszczanych

Cel 2: Aktywizacja zawodowa osób uzależnionych po odbytej terapii

L.p.	Zadania	Wskaźniki
1.	Nawiązanie współpracy z Wydziałem Edukacji UM Ełk i Powiatu Ełckiego	Ilość osób zainteresowanych, ilość osób uczących się, ilość osób kończących naukę
2.	Nawiązanie współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy	Ilość osób szukających pracy, ilość osób znajdujących pracę

VII. MONITORING REALIZACJI PROGRAMU

Realizacja zadań ujętych w Miejskim Programie Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2018-2022 koordynowana będzie przez Wydział Polityki Społecznej Urzędu Miasta Ełku

Sprawozdanie z wykonania w danym roku Miejskiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii przedłożone zostanie Radzie Miasta Ełku w terminie do 31 marca roku następnego.

VIII. EWALUACJA MIEJSKIEGO PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII

Ewaluacja służy ocenie skuteczności działań podejmowanych w ramach realizacji programu. Stanowi również podstawę jego modyfikacji. Ewaluacja jest współczesnym wymogiem realizacji każdego programu profilaktyki.

Sposób realizacji:

Prowadzenie badań w zakresie:

- pełnego rozpoznania potrzeb populacji osób uzależnionych od narkotyków w celu określenia priorytetu działań,
- monitoringu, dostępności, skuteczności, jakości oraz efektywności ekonomicznej różnych kategorii działań,
- monitoringu potrzeb i skuteczności działań profilaktyczno-terapeutycznych wśród dzieci i młodzieży oraz monitoringu szkolnych programów profilaktyki.

IX. PODMIOTY REALIZUJĄCE MIEJSKI PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII

- Wydział Polityki Społecznej Urzędu Miasta Ełku,
- Poradnia Profilaktyczno – Konsultacyjna w Ełku,
- Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Poradnia Rodzinna przy Urzędzie Miasta Ełku,
- Komenda Powiatowa Policji w Ełku;
- Poradnia Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia od Alkoholu w Ełku wchodząca w skład struktur PRO - MEDICA w Ełku Sp. z o.o. w zakresie prowadzenia terapii dla osób uzależnionych od alkoholu i środków psychoaktywnych i współuzależnionych,
- Instytucje, organizacje i stowarzyszenia działające na rzecz przeciwdziałania narkomanii,
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Ełku,
- Sąd Rejonowy w Ełku,
- Profesjonalnie przygotowani realizatorzy.

X. ŹRÓDŁA I ZASADY FINANSOWANIA MIEJSKIEGO PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII

Zadania realizowane w ramach Miejskiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2018-2022 finansowane będą z budżetu miasta na dany rok budżetowy z działu 851 rozdziału 85153 z dochodów uzyskanych z opłat za wydanie zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych.

Preliminarz wydatków Miejskiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2018 2022 na kolejne lata będzie co rocznie wprowadzany Zarządzeniem Prezydenta Miasta Ełku